

ԻՐԱՎՈՒՆԿ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

Rev. Pere G. Kalamkarian Mechitaristengasse
N° 4 Vienne

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլիարիոյ համար Տարեկան 12 փր.
» » Վեցամսեայ 6 փր.
Արտասահմանի համար (Երկու քիւր մեկ
ծրարով) Տարեկան 14, վեցամսեայ 7 փր.
ԿԱՆԽԻՎ ՎՃԱՐՆԼԻ

Համակ դրամ եռայլն դրկի հետեւեալ հասցեով
ԽՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԻՐԱՎՈՒՆԿ» ԼՐԱԳՐՈՅ. — Վ.Ա.Ռ.Ն.Ա. (Պուլկարիա)
Редакция на вѣст. Редакция du journal
„Ирaвyнкъ“ „Iravounk“
ВАРНА (България). VARNA (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւնք
էս չեն դրկուիր եւ յարեալ դասուե-
ները միայն կը հրատարակուին աւ-
տոյոյի կամ մասնաւոր
Մանուցեալ տղը 20 տանքիւն երե-
սկն աւելի անգամներու համար 20 0/0
գեղջ կը լինի:

ՏԻՐՈՂ ԱՆՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ժամանակէ մը հետէ ընդհանուր
անտարբերութիւն մը սկսած է
տիրել մեր մէջ. անտարբերութիւն
գէպի ազգային ու կրթական ա-
ռօրեայ գործեր, անտարբերու-
թիւն՝ գէպի Հայրենիքի Ս. Գրատն
և անտարբերութիւն գէպի սովա-
տանք մեր եղբայրներին.
Մէն մի ազգային, ամենէն զգա-
յունէն, ամենէն անզգան միեւնոյն
գծին վրայ կեցած, կը վարեն
կեանք մը, և կը շարունակեն ըն-
թացք մը, որուն չենք գիտիր
ինչ անուն պէտք է տալ. կեանք
մը որ գէպի անկուս կառավարողէ:
Աւելի հեռուն չերթալով, եթէ գի-
տենք նոյն իսկ մեր շուրջը, պի-
տի տեսնենք արգահատելի վիճակ
մը ամէն ազգային խնդիրներու
մէջ նոյն իսկ Պուլկարիոյ բազմա-
հայ քաղաքներուն մէջ. Միւն
վարժարանն ու եկեղեցին ձգած
ամիսներէ հետէ քահանայի մը
կամ վարդապետի մը անհատնում
արարքներովը կը զբաղի. ուրիշ
մը իր վարժապետովն են. են, որոնք
նիւթէի չափ նշանակութիւն չունին
և չեն կարող ունենալ ազգային
կենսական խնդիրներու հանդէպ:
Մինչդեռ անգին Մայր-Հայրենի-
քի մէջ մեր հարազատ եղբայրներ
և բոլոր սովի ու սրածովեան
մատնուած կը տանջուին չարաչար
և յուսահատական քայլեր կառնեն.
և իրենց փրկութիւնը գտնել կը
կարծեն կրօնափոխութիւններու
մէջ. Ասկէ ամիսներ առաջ դարձ-
եալ այս սինակներուն մէջ կը ը-
սէինք թէ գոնէ մասնաժողովներ
կազմուին, ի նպաստ որբերու և կա-
րօտեալներու հանգանակութիւններ
կատարելու համար. մանաւանդ
որբերու, որոնք Հայաստանի ա-
պագայ երիտասարդութիւնը պի-
տի կազմեն. Բայց ցաւ է մեկ
յայտնել որ ու է արդեն չունե-
ցաւ և ամէն մարդ դարձեալ կը
շարունակէ իր անտարբերութեան
ուղին, և աւելի իր «ես»ով կը զ-
բաղի առանց ազգօգուտ ձեռնար-
կի մը ուժ տալու:

Տեղը չ'է արդեօք հարցնել թէ

մեր շուրջերէն ո՞ր հայը բարիհա-
ճութիւն ունեցաւ գոնէ մէկ որբ
որդեղի, այսինչ կամ այնինչ
հաստատութեան մէջ, արդեօք
հարուստներ կը պակսին մեր մէջ:
Չեմ կարծեր, մանաւանդ որ միծ
զոհողութիւն մը չը պահանջեր այդ
ձեռնարկ, այլ զգացման պակասն
է որ արգելք կըլլայ:

Հայկական խնդիրը կայ ու պի-
տի մնալ յաւիտ, ցորչափ հայու-
թիւնը գոյութիւն ունի. Բայց
մենք բաւական չը համարելով ան-
տարբեր ըլլալ ազգային ազատու-
թեան սրբազան դատին և խնա-
յել ամէն տեսակ նիւթական ու
բարոյական աշակցութիւն: Կաշ
խառնք խոնդոտներ ալ յարու-
ցանել ու նոյն իսկ ծաղրել այն-
քան նահատակներու նախնական
յիշակը, որոնց բոսոր արեան հեռ-
քերը գեռ թարմ կը մնան հայրե-
նի հողին վրայ:

Վերջին արեւելեան պատերազմէն
քիչ առաջ ալ նոյն անտարբերու-
թեամբ մը ամէն հայ ձեռքը ծա-
լած նստած էր, որովհետեւ Քե-
ռին (Ռուսը) պիտի գար և մեկ
պիտի ազատէր: Իրօք Քեռին ե-
կաւ մինչեւ կարին իր հայ զօրա-
վարներով, և վից ամիս ալ հոն
նստաւ, ու գնաց Հայաստանէն
մաս մըն ալ իւրացնելով:

Հայերը սկսան իրարու երես նա-
յիլ. կողոպտուած, սպաննուած և
ամէն տառապանքի համբերած է-
ին ուրիշի մը օգնութեան յուսով
ու չարաչար սխալած. որովհետեւ
փոխանակ պատեհ առթեց օգտուիլ
գիտնալու, իրենց դարաւոր քաղա-
քականութեան հետեւած էին. այ-
սինքն տոկալ ամէն բարբարոսու-
թիւններու, առանց գործնական
միջոցներու գիմելու, աչքին տեղ
աչք և առամին տեղ առամ մը
խելու. ու կակնկալէին օտարնե-
րէն այսինչին կամ այնինչին բար-
եացականութեան բան մը, չը-
նորհք մը. . .

Ընդհանուր քաղաքականութեան
անգոյն ելեւէջները, ու տարտամ
կացութիւնը ստիպած են ու կը
ստիպեն բոլոր իշխանութիւնները
ահեղ պատրաստութիւններ տես-
նել, բնաւ ի նկատի չառնելով

նոյն իսկ զէնքնեցութեան և այլ
խաղաղասիրական խնդիրներ ու ա-
ռաջարկները. ո՞վ գիտէ ի՞նչ հա-
շիւներով ու ապագայի կանխատե-
սութիւններով: Տեղը և ժամանակը
չէ՞ արդեօք որ մենք ալ մի քիչ
լրջախոհ ըլլանք, օգտուինք ան-
ցեալի դժբախտութիւններէն, նա-
խատեսենք ապագան, ձգենք կոր-
ծանիչ «ըսի ըսաւ»ները ու կուսակ-
ցական կռիւներն, վանենք անտար-
բերութեան մահառիթ ոգին մեր
վրայէն, ու ինքնաճանաչ ըլլանք,
մէկ սիրտ, մէկ ոգի պատրաստ,
ուրիշ անակնկալ պատեհ առիթ-
ներու համար. որոնք ո՞վ գիտէ
թերեւս վաղը հրապարակ գան.
արդի կարգն ու սարքն խանգարին,
բռնապետութիւններն խախտեն,
և կաղծ ու պատրաստ եղողներուն
ապագան որոշեն:

Գ.

ՎԱՆԻ ՎԻՃԱԿԸ

Վանէն գրուած թղթակցութեան
մը կը քաղենք հետեւեալ տեղեկու-
թիւնները.

«Մայրենի եկեղեցւոյ դիւրը վերա-
դառնալ ուղղորդուելու կողմէ հետզհետէ
դիմումներ կըլլան Ազգ. Առաջնորդա-
րան: Ինչպէս արդէն հեռագրով ծա-
նուցուած է Ազգ. Պատրիարքարանի,
Կլոր—Գար թաղը որ նախաձեռնարկ
եղած էր կրօնափոխութեան շարժման
մէջ՝ հիմակ ալ յետադարձ շարժման
առաջնութիւնը կուենայ: Անցեալ
շաբթու, առաջնորդական տեղապահ Տ.
Վ. Ազգապետեանի կողմէ կարգուած
մասնախումբ մը, որ երեք անդամէ կը
բաղկանար, յիշեալ թաղը երթալով
քննեց դաւանափոխներուն կացութիւ-
թիւնը եւ յորդորներ տուաւ: Յաջորդ
օրը հանրագիր մը պատրաստեցին այդ
թաղեցիները կրկին օրինակ (մէկը թուր-
քերէն ու միւսը հայերէն) որով իրենց
վերադարձը յայտնելով՝ կը խնդրէին
փոփախել իրենց Համախիչ թէզքէ-
ները: Պատշաճ ընդունելութիւն եղաւ
իրենց այս դիմումին, Յանձնախումբը
քննելով վերադարձողներուն նիւթա-
կան կարօտութիւնները, մանրամասն
տեղեկագիր մը տուած է Առաջնորդա-
րանին, անմիջական նպաստի պէտքը
զգացնելով:

«Միսթոնարական Յանձնաժողովը՝
Առաջնորդարանի կողմէ կարգուած
Յանձնաժողովին հետ միացած կաշխա-

տի օգնութիւն հասցնել կարօտեալնե-
րուն: Շրջակայ գիւղերը պատուիրակ-
ներ ղրկուած են որոնք աղքատներուն
հագուստ, ուտեստ եւ դրամ կը բաշ-
խեն առանց. . . ու եւ է փոխարինու-
թիւն պահանջելու: Չորս տարիէ ի
վեր Տոքթ. Բիմպլիի նախաձեռնու-
թեամբ Վանայ մէջ հաստատուած նը-
պաստամատոյց գործատուներ, որ այժմ
կը շարունակուի Տոքթ. Ռէյնոլտսի
վերին հսկողութեան տակ, իր սահմա-
նին մէջ խիստ օգտակար եղած է ու
կըլլայ աղքատ դասակարգին: Իր ըն-
ձեռած օգուտներուն վրայ դրական
դադար մը տալու համար, քանի մը
թուանշան յիշատակենք: Այդ գործա-
րանէն կ'օգտուին 4200 հոգի՝ մեծ մա-
սամ կրկին՝ թեւ մանկով ու ձախա-
րակ դարձնելով. 800 ընտանիք կա-
ւադործ. 6 ներկարար. 450 տուն հա-
ցի նպաստ կընդունին. անցեալ երեք
ամսուան մէջ 246,000 դր. արժողու-
թեամբ տեղական ապրանք բաշխուած
է շրջակայ գիւղերու կարօտելոց. նոյն-
պէս 43,000 դր. ի ապրանք՝ քաղա-
քի կարօտեալներուն: Այս մարդասո-
րական ձեռնարկութեան վրայ գովեստ
կարդալ աւելորդ է. իրողութիւնը ինք-
նին կը խօսի: Մեր Առաջնորդարանն
ալ մեծապէս կ'օգտուի Միսթոնարա-
կան հսկողութեան տակ գանուող այս
գործատուներէն, իրեն դիմող աղքատնե-
րուն մեծագոյն մասը անոր յանձնա-
րարելով:»

ՀԱՅ ՈՐԲԵՐԸ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

(Թղթակցութիւն Գերմանիայէն)
Գերմանիա ըրած ճամբորդու-
թեանս առթիւ, կը փափաքիմ
լրագրիդ ընթերցողներուն, իբրեւ
ականատես, քանի մը տեղեկու-
թիւններ տալ այս երկրին մէջ
գտնուած հայ մանուկներու արգի-
վիճակին վրայ:

Ընթերցողները գիտեն անշուշտ
որ մօտաւորապէս երկու տարի ա-
ռաջ Գերմանացի բարեսիրաց ըն-
կերութեան մը միջոցաւ Պոլսեցի
և գաւառացի 4—15 տարեկան
50ի չափ երկսեռ տղաքներ Գեր-
մանիա փոխադրուած էին ձրիա-
բար ուսանելու, կամ այլ և այլ
տիհետ սովորելով ապագային կա-
րենալ ապրելու համար: Այդ մի-
ջոցին Պոլսոյ հայ լրագրութիւնը
քիչ մը աղմուկ հանեց, միեւնոյն

ատեն անհանգստութիւնն յայտնե-
լով այդ տղոց ապագային վրայ .
սակայն ժամանակ հաքը հետա-
քըքրուող անհատ մը անգամ չը
գտնուելով, այս կարեւոր խնդիրը
մոռացութեան մէջ ինկաւ դժբախ-
տաբար :

Ինչպէս ըսի, հոս գտնուող տը-
ղոց թիւը 40-ի կը հասնի մանչ և
աղջիկ որոնք կը գտնուին Պարմըն,
Վիլհելմստորֆ, Ֆրանքֆորթ-ամ-
-Մայն, Հայդելպերկ և ուրիշ բա-
զաքներ . ասոնցմէ պղտիկները,
մանչ ու աղջիկ, որդեգրուած են
գանապաւն ընտանիքներու կողմէ,
իսկ մեծ մանչեր 5—6 հատ և
15—17 տարեկան, ընտանիքներու
մէջ իբրեւ ծառայ մնալ չուզելով,
կը բողոքեն ձեռնհաս տեղեր, և
բաւական դիմումներէ վերջ կը յա-
ջողին վերջապէս ձրիաբար ընդուն-
ուիլ Վիլհելմստորֆի գիշերօթիկ
վարժարաններէն մէկուն մէջ ուր
կը դաստիարակուին մինչև հիմա :

Գալով ընտանիքներու մէջ որդե-
գրուածներուն, մեծ տարիք ունե-
ցող աղջիկները այդ տուններու մէջ
«հոգեկաւաչ» անուան տակ ձրի
սպաստուորութիւն կընեն, իսկ
փոքրերը կորանցուցած են իրենց
մայրենի լեզուն, և կրելով իրենց
գտնուած ընտանիքին անունը, կը
յաճախեն վարժարան՝ գիրենք որ-
դեգրուներու կողմանէ առանց և
ոչ մի զոհողութեան, որովհետեւ
Գերմանիա նախնական կրթութիւ-
նը ձրի և պարտաւորիչ է :

Չը մտնամ ըսելու թէ այս
տղաքները մեծ մասամբ երկիրը
իրենց մայրերը ունին, որոնք ժա-
մանակին խաբուելով Պոլսոյ Հայ-
բողոքական քարոյիչներու հազար
տեսակ խոստումներէն, փափաք
յայտնած էին զրկել իրենց զա-
ւակները Եւրոպա ուսանելու հա-
մար :

Հոս և ուրիշ տեղեր քանի մը
տղաքներ տեսայ, որոնց հետ ըս-
տիպուած էի Գերմաներէն խօսիլ,
քանի որ մոռցած էին հայերէնը .
ասոնցմէ շատեր ալ կէս հայերէն
կէս գերմաներէն կը խօսէին :

Տեսայ նաև Զուիցերիոյ մէջ եր-
կու քայրեր, մէկը 8 իսկ միւսը 6
տարեկան, երկուքն ալ հայերէնը
մոռցած :

Պարմըն Խ. Կ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

(*) Ճիշդ ալ միջոցին էր, յորում
հոս ալ Պառ. Ամիրխանեանց ամէն
էնթ ի գործ դնելով, համոզած էր 20-ի
չափ ծնողներ որ անոնց անչափահաս
զաւակները առնելով Գերմանիա տանի
վարդ ընելու : Խմբագրութիւնս պատ-
ուելիին հետ լուրջ տեսակցութիւնէ մը
վերջ, այդ տղայոց ապագայ կորուստը
նախազգարով Իդուալտի թիւ 7 (1 փետր.
1897) յաւելուածին մէջ Մեր Կարծիքը
վերնագրով առաջնորդող յօդուածով մը
ըսած էր. «Եթէ Ամիրխանեանց իր առ-
նելիք տղայոց տրուելիք կրթութեան
մէջ մասը ազգային պատմութիւնը, մայ-
րենի լեզուն կազմելու պայմանը չըն-
դունի, եթէ Ամիրխանեանց չուզէ ո՛-
ր և է պայմանով կապուիլ, Ազգ. շահը
կը պահանջէ մեզնէ ըսել հայ ծնողնե-
րու. — Պահեցէ՛ք ձեր զաւակները ձեր
մօտ, ցորչափ գանէք կտոր մը հաց, ո-
րոյ առաջին պատառը անոնց տալ ձեր
ծնողական առաջին պարտքն է : »

Ծ. Խ.

ՄԱՅ
ՏԻԱՐ ԹԷՈՏԻԼ ԹԷՐՁԵԱՆԻ

Այս բարեսէր Հայը՝ որ գորո-
վագութիւն հայր մըն էր ամբողջ թէր-
զեան գերգաստանի, իւր մահկա-
նացուն կնքած է 55 ամեայ հա-
սակին մէջ ի քէօստէնճէ, ուր եր-
կար տարիներէ ի վեր հաստատ.
տուած էր :

Անոր մահը ոչ միայն իւր զա-
ւակներուն, եղբայրներուն ու թէր-
զեան գերգաստանի բոլոր անդա-
մոց համար անգարմանելի կորուստ
մըն է, այլ զինք ճանչցող ու քէօս-
տէնճէ այցելող ամեն հայու համար
զրկում մը, վիշտ մըն է, Հանգու-
ցեալը հակառակ իր նիւթական
համեստ միջոցներուն իւր բնակա-
վայրին մէջ խիստ բարի հայու
մը համբաւը վայելած ըլլալով, ի-
րեն դիմող բազմաթիւ պանդուխտ
և գաղթական ազգայիններու նիւ-
թական և բարոյական ամեն կա-
րիւի միջոցներով կը օգնէր, կը
ստատրէր և այդ օտար երկրին
մէջ անոնց ուղեցոյց կըլլար : Հի-
տեալաբար զինք ճանչցողներէն շա-
տերը երախտապարտ ըլլալով, այս
դառն կորուստէն վշտակեալ ա-
նոր յիշատակը կ'օրհնէն :

Իրաւունքի խմբագրութիւնը ևս
յանձնի թէ՛ ՈՅԻԼ ԹԷՐՁԵԱՆԻ
ջերմ համակիր և անձնուէր գոր-
ծակալի մը կորուստով կարի վըշ-
տահար կուգայ իւր ցաւակցու-
թիւնը յայտնել հանգուցելոյն ազ-
նիւ շառաւիղին և ամբողջ թէր-
զեան գերգաստանին :

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՌՈՒՄԱՆԻԱՅԷՆ

Ազգօգուտ թերթիդ 15րորդ
թուոյն մէջ ի Պօթօչան պաշտօնա-
վարութիւնէն դադրած Տ. Աթանաս
քահանային վատութիւն մը վերա-
դրած էիք, անշուշտ Ձեր առած
կամ լսած տեղեկութեանց վրայ
հիմնելով, որպէս թէ Գեր. Իւ-
թիւճեան Սրբազան զինքն յանդի-
մանած լինելուն համար, նա ալ
Ռուսիէն կառավարութեան աչքին
զանի խառվարար ցոյց տուած ըլ-
լայ, և այս պատճառաւ դուրս
հանուի Ռուսական հողէն,
Պօթօչանի և Եւաչի մէջ պէտք եղած
ընդունելութիւն գտնելէն հոբքը :
«Շարժում»-ի 110 թուոյն մէջ
Եւաչէն ալ թղթակցութիւն մը կար-
գացի նայնանման տեսութեամբ :

Այս առթիւ արգարութեան
պարտք մը կը համարիմ իմացնել
յարգելի խմբագրութեանդ թէ այդ
լրոյ ստուգութիւն կանխահոս է
Տ. Աթանասի վերաբերութեամբ .
կանխահոս թղթակցութիւն մալ
Պոլսոյ «Փռնմ» լրագրոյ մէջ տես-
նուեցաւ, փետրուար 3 ամսաթը-
նով Պօթօչանէն գրուած, զոր մենք

առ այժմ անձնական թշնամու-
թիւն համարելու շատ բանաւոր
պատճառներ ունինք՝ քան թէ ճըշ-
մարտութիւն, վասնզի հետզհետէ
վերապահութիւնը կը հաստատեն
թէ Տ. Աթանաս ներկայ վատ գոր-
ծին մէջ անմեղ է, սակայն այդ
վատութիւն գործողն դարձեալ բա-
հանայ է, որ բնիկ չէ :

Ռուսմանիոյ մէջ 7—8 հաւաքը-
սեցի քահանաներ կան, թէ ա-
սոնցմէ ո՛րն է արդեօք Անույ այս
թանկագին գաղութին մէջ բոյն
դրած նոր կիրակոսը, առ այժմ
չենք կրնար որոշակի բան մը ը-
սել, բայց եթէ լսել և հետաքը-
րուիլ, զի խղճի խնդիր մալ կայ
գործին մէջ :

Ռուսմանհայոց հեռաւոս և մի-
անգամայն կարեւոր անձնաւորու-
թեանց հասուն կարծիքն ծանրա-
ցեղ է երեք քահանաներու վրայ,
որոնք այժմ մեղադրելի նկատուե-
լու, դժբախտաբար, շատ մը ա-
պացոյցներ տուած են իրենց տը-
գեղ անցնալներովը, զոր քօղար-
կած են ի Ռուսմանհայոյ, ուր
սկսած են նոր և տխուր ներկայ
մը ցոյց տալ : Տ. Աթանասն ար-
դարեւ սոյն երեք կասկածաւոր
քահանաներէն մին է, ամենէն նը-
ւազ մեղադրելին . ինչ որ է, ի հար-
կէ «չիք ինչ ի ծածուկ որ ոչ
յայտնեցի և գաղտնի» որ ոչ ծա-
նիցի :

Այժմ Ռուսմանհայոց ազգօտէր
և եկեղեցասէր անձնաւորութիւն-
ներէն շատեր հետաքրքրութեամբ
կը ջանան ճշմարիտ դաւաճանը
գտնել . և երբ գտնուի այն ատեն
որոշակի և անուշուրբ կը գրուի
լրագրոց ի ծանօթութիւն Ազգին և
մասնաւորապէս Ռուսմանհայոց,
յորս դժբախտաբար սոյն օրինակ
վատողի քահանայք երբեմն կը
յաջողին բոյն դնելու, յօգուտ մի-
միայն իւրեանց ագահ գրպանին,
ի վնաս ազգային իսկական շահե-
րուն :

Այս տողերու ուշիմ ընթերցողն
բնաւ երբեք թող չը կարծէ թէ
մենք այսու կուգնք Տ. Աթանաս
քահանայի տխուր անցեալն մեղ-
մացնել, քա՛ւ լիցի, մեր խօսքն
միմիայն ներկայ ցաւալի խնդրոյն
վրայ է, որոյ մէջ թրքական մատ
բնաւ չի կայ, որպէս Պոլսոյ մեր
հայ թերթերու այս մասին գրելու
համար ծակութիւնը կրնայ զմեզ կա-
տարելապէս համոզել :

Այս առթիւ գոնէ քիչ օրէն
պատեհութիւն ներկայանայ աւելի
ընդարձակօրէն և միանգամայն
լրատաւանօրէն գրել ի դատապար-
տութիւն այն մատուցի կրօնականին,
նոր կիրակոսին, զոր պատժելու
համար ևս ալ պիտի ձայնակցիմ
«Շարժում»-ի Եւաչի Պ. թղթակցին,
որոյ գրածին ճշմարտութիւնը այժմ
տարակուսի ներքեւ է, ի նկատի
առնելով թէ՛ նախ այս ցաւալի ի-
րողութեան մէջ թրքական մատ
երբեք չի կայ, ինչպէս արդէն վե-
րեւ դիտել տրուեցաւ, երկրորդ Տ.

Աթանասի նմաններն և իր անց-
եալէն աւելի տղեղ անցեալ ունե-
ցող ներկայիս մէջ ալ առաւելա-
գոյն մեղադրուած քահանայից
թիւն ի Ռուսմանհայոյ դժբախտա-
բար եղակի չէ որոնք հաշիւ իսկ
ունին իւթիւճեան սրբազանին
հետ, որ անոնց պատժոյ արժան
անցելոյն քաջ տեղեակ է :

Յոշուակ

ՊԱՏԱՍԻԱՆ ՄԸ

(Շար. Լախոտրիթիւն եւ վերջ)

Բազ ևս ասկէ բարդուած բազրատ
բառի մասին Պ. Ունկնդրողը իր հետե-
ւողի կարծիքը կը յայտնէ թագա—րաւ
կամ թագա—դարա բառին ստուգաբա-
նութեամբ :

Տեղն է ըսել, որ Ապաթանդիդոս
թագ բառը պարթեւերէն կը համարէ.
Հ. Սերովբէ վ. Տէրվիչեան իր հնդե-
նոպական նախաբան գործին մէջ,
հնդերոպական Պալշ եւ չանդիկ պալշ
(բաշխել) բառէն ելած կը համարի, որ-
մէ են բազին, բազառայիճ, բազաւան,
Բակտատ (Պաղտատ) բառերը : Գարա-
գաշ իրաւամբ այս բառը արիական կը
համարի եւ ասկէ բարդուած Բազա-
րատ բառը կազմուած թագ՝ Ած. եւ Ե-
րիտ (տալ) բառերով : Բայ մեզ թագ և
բազրատ բառերը թէւ արիական են
սակայն փոխառութիւն չեն պարթե-
ւականէն ինչպէս կը կարծեն Ապաթան-
դիդոս եւ այլք, ինչպէս յայտ է Ասո-
րեստանեան թագաւորաց բեւեռագիր
արձանագրութիւններէն, Ուրարտիի
թագաւորաց կարգին մէջ կը յիշուի
Պալխասաղոս անուամբ թագաւոր մը
որ կիշիւէր Միլտիսի վրայ :

Եւ այս պարթեւական թուականէն
շատ դար յառաջ (տես՝ քննական պատմ.
Գարագաշ Ա. կապ էջ 45) : Այդ քանի
որ գիտենք թէ՛ Ուրարտի թագապաճը
նախահայոց իշխանութիւնն էր եւ թէ
հայք արիական ճիւղին կը պատկանին
և Արիական լեզուաւ թագ կամ պագ
(Սլաւերու մօտ պոլ եղած ինչպէս
պոլտան՝ Ասուածաստը) Ած. կը նը
շանակէ եւ sagsag՝ տալ (տառէն բա-
յէն) յայնմամ ըստ մեզ աւելի հաւանա-
կան է եւթագրել թէ՛ քաղաքատ եւ
թագ բառերը Պարթեւներէն փոխ առ-
եալ չեն, այլ բնիկ հայկական—Արիա-
կան : Պակտատաւոր եւ պակապարտու-
անուանց գոյութիւնը բեւեռագիր արձա-
նագրութեանց մէջ, մեզ համար հաս-
տատ եւ գիտական կուտան մ'է ըսե-
լու թէ՛ թագ եւ բազրատ բառերը
նախապատմական ժամանակներէ ի վեր
մեր լեզուի բառաքանձին մէջ գոյու-
թիւն ունեցած են եւ կամ փոխառեալ
Ասորեստանցիներէն, քանի որ գիտենք
թէ՛ Ուրարտիի թագաւորներն վերջ
ի վերջոյ սկսան Ասորեստանեան գրերն
ու անուններ գործածել եւ նոյն իսկ
պաշտօնական լեզուն ու գրարոյցը Ասո-
րեստանցիներէն առին (տես՝ քննական
պատմ. Գարագաշ Ա. մաս էջ 44) : Մեր
պատմութեան հօր՝ Խորենացոյն քով
ալ ունինք պատմական փաստ մը, որ
կրնայ արդարացիել մեր այս տեսու-
թիւնը. այսպէս Խորենացին իր Ա.
գրոց իր. զլլուուն մէջ իւր բազրա-
տունեաց վրայ կը խօսի, կը ջանայ
համոզել իր մեկնիւնսը Սահակ Բազրա-
տունին թէ՛ «որչափ որ ըսողներ կան
թէ՛ բազրատունիները Հայկայ անուն-
ներէն կան, սխալ է եւ դու մի հա-
ւանիր այսպիսի յիմար խօսքերու» : Այս
պարագան եւս, որ անշուշտ ակամայ խոռ-

տողանալով ինչն է մեր պատմահօր թէ՛ Բագրատունեաց ցեղը շատ հին ժամանակէ ի վեր կար հայոց մէջ եւ թէ իսկ (Սորենացիին) փաստացի կերպով անկարող կը գտնուէ հերքել ազգին մէջ ընդունուած այդ իրողութիւնը։ մեզ համար անհերքելի եւ զբաղան փաստ մըն է ըսելու թէ՛ թագ եւ իր բարդիւր Ազաթանդիդոսի ենթադրական թուականէն շատ դարեր յետոյ գոյութիւն ունեցած են առ հայոց։ Այս կարծիքը հիմնուած պատմական աշխարհիկ յիշատակութեանց վրայ, կարծեմ որ անշուշտ է, որ հրապարակ կենէն, ուստի լուրջ լեզուագէտ բանասիրաց եւ ներհուն պատմաբանից գննութիւնը ու քննութիւնը կը խնդրեմ առ այս։

Պ. Ունկնդրող Իրաւունքի բոլոր ընթերցողաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրէր մեր գործածած լեզուի ոճոյն վրայ, առարկելով թէ՛ հին գաղտնի (իմա՝ գրաբարեաններու) ամենանորոգ զարդերով պնդուած է. առ այս Պ. Ունկնդրող ի մէջ կը բերէր քանի մը չնչին եւ տկար փաստեր (ինչպէս առ Հերոդատէ, ցայն վայր, այդու, ընդ լուծով եւ այլն)։ Յաւ է մեզ ըսել, որ Պ. Ունկնդրող իր առարկութեան ի հաստատութիւն ի մէջ բերած պատճառներուն անբաւարար եւ չափազանց թույլ (չըսելու համար աղայական եւ ծիծաղելի) ու տկար լինելը դժբախտաբար չէ՛ հասկցած, եւ ինչ որ աւելի արգահատելի է, ցոյց տուած է իր լեզուի խաղկութիւնը չըսենք հին, այլ նոյն իսկ արդի հայերէնին։ Պ. Ունկնդրող պէտք էր գիտնալ, որ արդի հայերէնը իր ունեցած բազմազանի առաւելութիւններով ու ներդաշնակութեամբ հանդերձ, հին լեզուի մեծարուեստ հիւսուածքին կենսական հեղուկի պէտքը կըզգայ միշտ (թող որ բանասիրութեան եւ լեզուի գեղեցկութեան տեսակէտով դարձաւ կը գերազանցէ աշխարհաբարը) եւ մեր արդի հայերէնը հին գրական լեզուի բառապաշարին մեծագոյն մասը եւ գրեթէ բոլորը առած է եւ տրամաբանական ազատութիւն առնելով գործածելու. եւ իր յիշատակած գրաբարը ձեւերը աշխարհաբար խօսակցութիւն մը կամ առեւտրային լեզու մը անհատական լինելու բնութիւնը չունին երբեք։ Թող ներսուր մեզ ինչպիսի Պ. Ունկնդրողէ որպէս զի բարեհաճի մտադիր եւ ուշադիր ընթերցմամբ հետեւելու հայ եւ օտարագրի գիտնականաց եւ լեզուագէտներու հիացմանն ու գնահատման արժանացող, արդի հայերէնի բազմաշխատ հեղինակաց՝ վիճանական գերապատեւելի միաբանաց արդի հայերէնով գրած թարգմանութիւններն ու հեղինակութիւններն, որք արդի հայերէնի գոհարներն են, ինչպէս Ա. Ռուսկոյսկոյի (Զ. Յակ. 1891) Գ. Նորագոյն աղբիւրը Մովսէսի Սորենացու (Զ. Յակ. Տաշեան թարգմ. 1893) Գ. Արքայունը զրոյցը Մովսէսի Սորենացու պատմութեան մէջ (Զ. Գ. Մէնէվիչեան թարգմ. 1897) Ե. Հայկական աշխատասիրութիւնը հայագէտ Պ. Ֆէթթի (թարգմ. Զ. Յակ. Տաշեան 1895) Զ. Յուսիկ հայերէն ձեռագրաց վիճանական միաս. մաս. (Զ. Յակ. Տաշեան) Է. Ռուսկոյսկոյի թիւերը Սորենացու կալիսթիոնայ վարուց Աղեքսանդրի (Զ. Յակ. Տաշեան 1895) եւ վերջապէս վիճանական համաստեղութեան բոլոր ներկայացուցիչներու գործերն ու թարգմանութիւնները։ Պ. Ունկնդրող անոնց մէջ պիտի գտնէք ձեր յիշատակած եւ հին գաղտնի ամենատուր դարերը համարած ասացուածոց հա-

մանման ուրիշ բազմաթիւ ոճեր, որ լեզուի քաղցրութեան կը քաղեն ո՛չ թէ քնարեր կընեն գրութիւն մը կամ առեւտրային լեզու մը։

Մենք զանց ըրինք ուրիշ հանապազօնեայ կարեւոր թերթերու, եւ հանդէսներու, ինչպէս նաեւ հեղինակաւոր գրիչներու յիշատակութիւնը եւ ահա առ պատճառաւ, որ վիճանական զարոյցը արդի հայերէնի միակ եւ հեղինակաւոր ներկայացուցիչն լինելով, ուրիշ օրինակներու գիմնը աւելորդ համարեցի։

Արեւաշէն կարասիտեան

ԼՐԱՔԱՂ

Պոլսեան քաղաքները լընդրած են Պատրիարքարանէ որ Տ. Աթմաս քահանայն անպատճառ հեռացուի քաղաքէն։ Խնդիրը յանձնուած է կրօն. ժողովոյ նըկատառութեան։ Այս ալ քահանայն է որ իւթիւնեան Սրբազանի դէմ զրպարտութիւններ ըրած է կրօնի։ Բայց մեր թղթակիցը ուրիշ կոսկածիլ քահանայն ալ կան ըսած է։

— Դարէթի Հայուհեաց ընկերութիւնը մտադիր է եղբւր բանալ այդ քաղաքին մէջ կեդրոնական ուսումնարան մը։ Ասոր համար յատկացուած է, իբր նախնական դրամագլուխ 1,000 թուան։ Այս վարժարանին հիմնադրութիւնն արդէն թեմին առաջնորդներուն կողմէ ծրագրուած է կաթողիկոսարանէն վաւերացուած է եղբւր։ Ուստի կը մտքիւնք որ այս օգտակար խորհուրդը օր առաջ իրագործուի։

— Յիւլիպէն մեզ հասած վերջին թղթակցութիւնները Դաշնակցականաց յարձակումին մասին մանրամասն տեղեկութիւններ կը պարունակեն։ Կռայտ տեսն Դաշնակցականաց կողմէ ատրճանակի պայթումներ ալ տեղի ունեցեր են։ Տեղւոյն ոստիկանութիւնը այդ հերոսները բռնադատելու է հետեւեալ օրը կրաշխարհներու ռաւելով արձակած է, բացի երկուքէն, որոնց համար 5,000 ֆրանքի երաշխաւորութիւն մը կուլուի եղբւր։ Վիւրաւորեալներէն միայն մէկին վիճակը բաւական ծանր է. այս խիղճին գանկը թուրով վիրաւորուել է։ Խնդիրը դատարանին յանձնուած է եւ նախադատելու գաշնակցականներէն շատերը ամբաստանուած են։

— Ալեքսանդրապոլի Պ. Գ. Մանուկեան նուիրել է 40,000 ռուպլի հոն անկելանոց մը եւ յիմարաբուժարան մը հաստատելու համար։ Ծուշիցի դրամատէր Պ. Մ. Առաքէլեան 100,000 ռուպլի նուիրած է Ծուշիի մէջ բնակական դպրոց մը հիմնելու։

— Արեւելքէ հետեւեալը կը քաղենք։

«Վառնայի թագ. Խորհուրդը տեղւոյն ժողովրդին խնդրանաց համաձայն, պաշտօնագրով մը ուսուցիչ Պ. Գեորգ Դարեպեանը

վառնայի հեղեցիին վրայ քահանայ ձեռնադրուելուն համար մայրաքաղաքս զրկած էր։ Կրօն. Ժողովը հարկ եղած քննութիւնները կատարելով արժանաւոր գտաւ և որոշեց յանձնարարել Տ. Մեսրոպ Եպիսկ. Սաղիսեանին՝ յառաջիկայ կիրակի Մայր Եկեղեցիի մէջ կատարել յիշեալին ձեռնադրութիւնը։

«Ժողովը փոխպէն հասած հեռագիրներէ և նամակներէ տեղեկանալով որ Տ. Արսէն Վ. վիճակի պատճառաւ տեղւոյն եկեղեցիին շուրջ անկարգութիւններ տեղի ունեցած են և թէ Տ. Սարգիս քահանայն ալ անոր կողմակից կը գտնուի, հարկ տեսաւ յիշեցնել Տ. Սարգիս քահանային նկատմամբ կրօն. Ժողովին կողմէ տըրուած որոշումը և միւս կողմէ յանձնարարել Տ. Արսէն վարդապետին որ կրօն. Ժողովի հրահանգին համաձայն փութով երթայ Եւփլայ (և ոչ թէ Իսլամիա, ինչպէս սխալմամբ ծանուցուած էր)։

«Սոփիայի Տ. Արքեպիսկոպոս քահանայ Ֆէսիեանը Պոլսորիոյ առաջնորդական վիճակին և առաջնորդի մը յատկութեանց վրայ մանրամասն տեղեկագիր մը յղած էր Պատրիարքարան։ Ժողովը գոհութեամբ կարգաց այդ տեղեկագիրը և որոշեց յանձնել զայն Խառն-Ժողովին ուշադրութեանը։»

— Ուրախութեամբ կ'իմանանք թէ Պոլսեան զաղթական հայ երիտասարդները որոշած են Հայաստանի սովորաց ի նպաստ հանգանակութեան ձեռնարկել և արդիւնքը կ'Պոլսոյ Պատրիարքարանի միջոցաւ նպատակին հասցնել։

— Անգլիա մերիկեան նպաստաւոր մատոյց Թանձնաժողովին նախագահ Սըր Ուիլիամ Ուիլիամս և անդամները՝ Տիարք Արտիստըն, Բիթ և Կէթթօլ՝ մեր Պատրիարքին հաղորդած են անգլիէրէն բնագիրը այն շրջաբերական նամակին, զոր վերջերս ուղղած են ամերիկեան որբանոցներու վարիչներուն, փափաք յայտնելով որ գոհացում տրուի հայոց Պատրիարքին առաջարկութեան, այսինքն հայ երեքը եկեղեցի զրկուին կիրակի և տօն օրեր, խոստովանուին և հաղորդուին, և շաբաթը մէկ անգամ ալ կրօնի դասախօսութիւն ըլլայ անոնց՝ հայ եկեղեցականի մը կողմէ։

— Տրապիզոնի մէջ վանայ սովորաց ի նպաստ հանգանակութեան ձեռնարկուած և 30 ոսկի գոյացած է։

— Սապահ լրագրոյ տնօրէն Միհրան Էֆէնտի Օսմանիյէի երկրորդ կարգի նշան մը ստացած է Սուլթանէն։

Ի Խ Թ Ա Ր

Կազմութեամբըն սէնէ պաշտօնաւ պէրու իւշ ալ կէշմիշ օլմաղլէ ապօնէլէրիմիլէ սուհուլէթ օլմաղ իւշիւն, Պուրկաղ, Եամաղ, Սիլվէն վէ թաթար-Բալարճըգտա պուլլընան զաթլարըն ալթընար ալլըդ իլմուխապէլէրի բօսթա իտարէսինէ հէվալէ օլընմըլ տըր. պու մինասիպէթլէ հէօրմէթլի միւշթէրիլէրիմիլ պիւա մէսարիֆ պօրճլարընը իյֆա իթմէլէ պիլի մէմուլէ վէ միւթէլէլը գլաճագլար։

ԹԵՒ ՔԻ ՍԻԼԱԸ

Թէրքի սիւահ իշիւն թէճէմիւ օլընաճագ գօնֆէրանսըն թէլէլի օլընաճագընա տայիր չըգմըլ օլան շայնա էսասըլ տըր. գօնֆիրանս մայիս 6 տա Հօլանտանըն բաթթաթիւ օլան Հայէտէ թէճէմիւ օլընաճագ տըր. հէր տէվէթլէր կէօնտէրէճէլէրի մուրախալարը ինթիսապ իթմիլլէր տիր. գօնֆէրանսըն ալըլաճագը կիւն Ջար հաղթթլէրիլին տօղմուլ օլտըրը կիւնէ իսապէթ իտէյօր։

Հոլանտա հիւլէմէթի թարաֆընտան շիմտիլէ գատար տէվէթլէրէ տալէթնամէլէր եօլլանըլմալ մըլ օլմասընըն սէպէպի, գօնֆէրանստա սուհուլէթ օլմագ իշիւն պաղը թէրթիպաթըն էվլէլտէն հաղորդաճագ իգիլիլա իթիկիլէն տիթ օլընըյօր։

Գօնֆէրանսա տաթիլ օլմագ իշիւն Բաբանըն թէքրար չալըլմագտա օլտըրը վէ Աստրիա վէ Ֆրանսա տէվէթլէրիլին պու պապտէ Բաբայա թարաֆտարըլ իթտիլէրի բէվայէթ օլընըյօր իսէտէ, թաւն կազմեսալ պու հափաթիլէրին ալը օլմատըրըն պիլտիլմէլէ, «Բաբայը գօնֆէրանսա տալէթ իթիլէք իշիւն ասլա մէսէլէ օլմամըլ տըր, վէ գօնֆէրանսա իշիլիլաք իտէլէր եալընըլ օրտու վէ ասաքիթի օլան տէվէթլէր օլաճագ » տէմիլ տիր։

Գօնֆէրանսա կիտէճէք օլան սուրախասլար Հօլանտա գրալիցասը վիլէլէլմիւս իլէ տէֆաթլէ Լօօքէօլիւնտէ կէօրիւլէճէլէր, վէ գրալիցա պիլղաթ գօնֆէրանսըն ալըլմասընտա հաղըր պուլընաճագ տըր։

Մուլթիլիֆ միլլէթլէրտէն միւլթէլէլի սուհրէրվէրանըն հէյէթի մուրախասը կէյէն կիւն Լօնտրա տա խարիճիլէ սէր քեաթիպի Մ. Պալֆուրա մուրաճաթ իթմիլ օլմաղլէ, Պալֆուր թէրքի սիլտհ գօնֆէրանսընըն հէր հալտէ սէմէրէսիլ գալմայաճագընը վէ ինկիլիլ տէվէթի պու իուսուստա էգհէր ճիհէթ չալըլաճագընը պիր ուղըն նուլթլէ պիլտիլմիլ վէ Ջար հաղրէթլէրիլին պու կիւլէլ պուլուլը պիլթիւն տիւնեանըն պախտար օլմասընա պիր վէսիլէ օլապիլէճէկիլտէն պահա իթմիլ տիր։

ՇԱՐԳ ԵՖՄԵՆՏԵՐԻ

—)(—

Պուլկարիա հիւքիւմէթի վէ Շարգ շրմէնտըֆէր գումարաններ պէյնինտէ եէնի պիր մուգալէլէնամէ իմզալանմըլ տըր : Իշպու մուսլէլէյէ կէօրէ, Պուլկարիա հիւքիւմէթի մէլքիւր գումարանէանըն խաթթըր եանընտան եարտըրմագտա օլտըղը շրմէնտըֆէր եօլընըն ինշասընը Սարամպէյ-Ֆիլիպէ—Չիրբան—Եէնի Ջակարայա գաթիէն թէէլիւր իտէճէք տիր : Ֆագաթ Չըրբանտան Եէնի Ջակարայա գատար օլան մէսաֆէտէ խաթթըն տօրթ զըսմընտան իւշի էվլէտէն եարըլմըլ օլմալլէ, գուսուր գալան պիր զըսմը տախի Պուլկարիա եարտըրուպ մէլքիւր գումարանիայա թէսլիւմ իտէճէք տիր : վէ պուտան տօլայը պէհէր քիլմէթրօ իշիւն գումարանեա Պուլկարիայա պիր մէլալ էօտէլէճէք տիր : Քէլա մէլքիւր գումարանեանըն պէհէր քիլմէթրօ իշիւն սէնէլիք վարիտաթը 10333 ֆրանգտան զիյատէ օլուր իսէթիւն 100տէ 45 Պուլկարիա ալաճագ տըր :

Սարամպէյ - Ֆիլիպէ - Չըրբան խաթթընըն ինշասընը Պուլկարիա գաթիէն թէէք իթմիշ օլմասընտան մատա, մէլքիւր գումարանեայա գօնգիրանա իթմէք իշիւն հիշ պիր շրմէնտըֆէր եարտմայաճագ տըր : Գումարանեա նալ իտէճէկի մալլէր իշիւն՝ տախիլի Պուլկարիատա էն ուճուլ թարիֆէի գապուլ իտէճէք տիր : Պուլտան մատա ֆապրիգա վէ սայիր մէմալիքէ ֆարաէլի թէէսիտաթ իշիւն նալ օլընաճագ մաքինա վէ պաշգա էշեալարըն նալլիլէսի 100տէ 35 թէնգիլ օլընաճագ տըր :

Նաէ Ֆրաէ Բրաէ

ՄԻԻԹԵՆԵՎ ՎԻՑԵ

—Անատօլու պէօլիւք շրմէնտըֆէր խաթթընըն ինշասընը՝ Մ. Գօթարտան մատա Անատօլը շրմէնտըֆէր գումարանեա տախի թալիպ օլմըլ տըր : Պու պապտէ վուգու պուլան թրքիլիլէր՝ մէր ճիւնճէ նալարը տըգգաթա ալընմըլ օլտըղը կիպի, խաթթըն կէշէճէյի մաշալլիլէ տայիր լայիհա վէ բանլարտա թանգիլմ օլընմագ իւլըրէ իմիշ, խաթթընըն պիրի՝ էնգարէտէն թրապիլօն վէ էրզրում թարաֆընա, վէ տիկէրի տէ, Գօնեատան Ատանա վէ Եփրատ օվասըլա Պասրայա գատար ուլա տըլաճագ տըր : Էնգարէտէն էրզրում վէ թրապիլօն ճիւնճէյի թէմտիտ իտիլէճէք խաթթըն՝ իքի սէնէտէ, վէԼ.Գօնեատան Պասրայա ուլաթըլաճագ խաթթըն՝ 5 սէնէտէ իքմալ օլընաճագ իմիշ :

—Իզմիրտէ Արապ խանընտա իքի զըլգարտաշ կէշէն կիւն գալ-

կա իտէրէք, պիրիսի էլինտէ թուլմ տըղը մաշայը տիկէրինին եիւլիւնէ աթարապ կէօլիւնիւ չըգարմըլ տըր :

—Իզմիրտէ 17 եաշընտա խաթթըն պիր զըլ էօլմիւշ զանն օլընարապ տէֆն ալինի իճրա օլընըրքէն, մէլգուրէ պիրտէն պիրէ կէօլիւնի աշըլ, թապուլմըն իշիւնտէ չըղըլ օլթարմըլ տըր :

—Կիրիտին մէպուտան մէլքիւր թարաֆընտան թէլիլիպ ու թապտիգ օլընմըլ օլան գանալնամէ տէօրթ տէվլէթին Բօմա էլիլէրի թարաֆընտան տախի գապուլ օլընմըլ օլմալլէ, կէշէն կիւն գօնսօլալար վասըլթասը իլէ Բրէնս Եօրկիյէ թագաթմ օլընտըր : գօնսօլալար պու մինասիպէթլէ պէյան իթմիշլէրքի՝ էվլէտէն պէրու թիւրքիւնըն էճնէպի տէվլէթլէր իլէ օլան աշտնամէ վէ մուգալէլէլէրին աշեալմըլ ատտա պաղի գալաճագ, Եանի օլ աշտնամէլէր մուճէպինճէ ալէր միլլէթլէրին ատտա օլան իմթիյալ վէ պալը հագլարընա բէայէթ օլընաճագ, աքսի հալինտէ իշպու գանուլնա, մէնին ալա հիւքի օլմայաճագ տըր :

Ինկիլթէրանըն Մանշ տէնիլի տօնանմասըն մէնուպ 14 զըրհըլ ապրիլ ալընտա Պահրը Սէֆիտէ կիտիպ օրատա պիր ալ գատար կէվէճէքէր տիր :

—Բարիզ շրմէնտիֆէր սթատի. օնլալընտան պիրինտէ ճասուս օլտուղը զանն օլուան պիր ինկիլիլ թէվգիթի օլընմըլ տըր :

—Ճէլայիր հուտուտընտա միւլթէմէլին պալը գապիլլէլէր իլէ Ֆաս տրաղիսինտէ մուգիւմ իքի գապիլլէ արաթընտա պիր մուհա. բէպէ վուգուա կէլմիշ տիր : Իքի թարաֆտան 400 քիշի գատար թէլէֆ օլմուշ տըր : Ֆաս գապիլլէլէրի 800 քիշիյի եէսիր իթմէշլէրտիր :

—Կիրիտին պաշընա շէհիլլէրի արասընտա պիր շրմէնտըֆէր խաթթըն եարմագ իշիւն պիր ինկիլիլ գումարանեալ թարաֆընտան պիր թէֆլիթ վուգու պուլտըղընը Մ. Գիթօր կալէթմալը եաղըյօր :

—Բուսիւնըն թէսիլի Սերպիա իւլէրինէ կիլթիլլէլէ արթա. յօր. Բուս էլիլի ժա.տուլթընին մէսէլէսինտէն տօլայը սապը գըլալ Միլանըն, Էէնիտէն Սերպիատան պիլթիւն պիլթիւնէ չըգաճաղը գարարկիր օլմուշ տըր : Պուլտան մատա խարիճիյէ նէլարէթինին սէր քիաթիպի, եալուս միւսթէշարը Մ. Սթեֆանիլի տախի իսթիֆասըն վէրմէկէ մէճպուր օլտը : պու զաթ Աւստրիա բօլիթի. գասընա խատիւ օլուպ, մուգա. տէմա վիլէնտա կալէթմա մուհորրիլ իքէն գըլալ Միլան վուսըլթասը իլէ Պիլկրատա կէթիլլէլուպ մէլքիւր մէմուրիլլէլէ կէշմիշտի, շիմալ տախի Նաէ Ֆրաէ Բրաէ վիլէնտա կալէթմալընա բուս բօլիթիգասընա մուսալիլի վէ ժա.

տուլթընին մէսէլէսինտէն տօլայը հալաանպէր վէրիլ իմիշ :

—Պապը Ալի Սթանպօլտաքի ինկիլիլ վէ Ֆրանսըլ էլիլէրինէ նօթա վէրուպ, պու իքի տէվլէթ պէյնինտէ Աֆրիգա իշիւն ալտ օլընտան մուգալէլէյէ գալըլը բրթ. թէսթ իթմիշ տիր : Պապը Ալի տիյօր քի՝ մէլքիւր մուգալէլէ իլէ Ֆրանսայա թէրք օլընտան եէլլէր թիւրքիւնըն միւլլէր տիր, Եանի թրապօլուա վիլայէթինին պիր զըսմը իմիշ, թիւրք տէվլէթինին պու բրթթէսթի նէ տէրէճէ էհէմիլլէթ քէսպ իտէճէկի շիմալիլք պիլինմիյօր :

ՏԱԽԻԼԻՅԵ

Ֆէրամ. Բրէնս հագրէթլէրի մարտ 18տէ Սօֆիատան Ֆիլիպէյէ թէլլէրիլ իթմիշ օլուպ, օէտա պիր գալ կիւն գալաճագ տըր :

—Թընիւլա, Նիգօր, Ճու. մատ, Պերգոֆիցա, Տուպիցա, Քէօստէնտիլ վէ Բրէպալ (էսկի Սթանպօլուգ) էհալիլլէրի իշպու շէհիլլէր ու գառապալարըն պէլէտիլէ մէճիւլլէրինէ էհիլլէթլէրի օլմա. տըղը վէ անլէրին իլէ տըգգաթ. սըլլըլարը խուսուլընտա շիքա. յէթ իթմիշ օլարագ, տախիլլէ նալըրը մէլքիւր պէլէտիլլէ մէլիլլէրին լալլ իթմիշ տիր :

—Ֆիլիպէ գալաթընտա Տօսթի. նա նամ քէօյալէ Նէտէլիա նամ գալըն կէշէն կիւն իւշ էվլապիր. տէն տօղուլմըլ տըր : պուլարըն իքիսի էրքէք վէ պիրի զըլ. Եէ. նի տօղանլար վէ վալիտէլլէրի սըհ. հէթտէ իսէլլէրտէ բէգ ֆագիր պիր ֆամիլիայա մէնուպ իմիշլէր :

—Հալապուրկտան ալընտան պիր թէլէկրաֆ Պոշլարիա նամ պուլկար վարըրըն բէք չօգ ֆէլաքէթ ու թէհիլլէլլէ ուլարաթընտան սօն. բա նիհայէթ Հալապուրկ իլիմանը. նա վասըլ օլտըղըն վէ օրատա իմրէրաթընը վէքիլի, հիւքիւմէթ մէմուրլարը վէ էհալի թարա. ֆընտան սէվիլնէլէ գապուլ օլըն. տըղընը պիլտիլլէրի : Քէլա մէլքիւր թէլէկրաֆա նալարէն Պոշլարիանըն գօմանտանըն վէ թայ. ֆէլլէրինէ նիշանլար վէրիլմիշ տիր :

—Պու կիլէ Բէլսուգտան պիլլէ Եէթիլլէն իքի թէլէկրաֆարա նալարէն, Բուսուգտա Ալգային վարթարանըն իշէրիսինտէ աշա. կէրտէրալէն պիրի չագը իլէ տիկէրինի 3 Եէրինտէն աղըմճա պու մէճուրէ հարէլլէնմիշ. խասթա. հանէյէ նալ օլընմըլ :

Թէլէկրաֆտա պաշգա թաֆսի. լաթ պուլընմալընտան, թէէսիւ. ֆիլմիլի պէյան իթմէքտէն մատա շիմալիլք պիր շէյ տէյէմէյիլ :

—Նարոտուա Ջալքէրանըն պէյանընա կէօրէ, Գըղը Ալաճ ճի. վարընտա (թիւրք-պուլկար սինօրը իլլէրինտէ) թիւրք սաքէրլէր հու. տուտը թէճալիլ իտուպ, պիր թէ.

բէյի զապթ իթմէք իշիւն իլլէրլէ. միլլէր : Պուլկար պէքճի սաքէրլէ. իլլէ իլիթարընա էհէմիլլէթ տա. խի վէրմէյուպ աթէշ իտէրէք իլլէ. իլլէր իլիթալլէր : պուլկարալ տա. խի աթէշ իթմէկէ պաշլարըլ վէ պիր գալ սաաթ գալկա տէվալ իթմիշ. նիհայէթ քէօլիլլէրտէն Պուլկարալա իմատա կէլլէրէք, թիւրքլէր ալաշէլլէրի գալտըրուպ կէրի շէքիլմէկէ մէճպուր օլմուշար : թիւրքլէրտէն 4 էօլիւ վէ 20 Եա. լէլի տիւշմիւշ :

—Վարնա պէլէտիլլէն էքմէք. ճի ֆուրուլարընտա էքմէքլէրի նօգստան պուլմուշ վէ զապթ իթմիշ օլուպ, տիւն 2-0300 էքմէք. 20 սանթիլիլի 10 սանթիլմէ է. հալիլլէ սաթմըլ տըր :

—Ֆիլիպէտէքի Եուլան գօնս. լուր՝ օրատաքի սաքէր եալան գօմիսիօնըն Եուլանլըլարը տախի սաքէր օլմայա մէճպուր իթմիլի. նի հիւքիւմէթը մէթպուլէսինէ պիլտիլլէքլէ, բէիսը վիլլէլա Մ. Ջալմիա՝ ճէվապէն Ֆիլիպէ հիւ. հիւլմէթինէ շիտէթլէ բրթթէսթ իթմէսինի գօնսօլուա էմը իթմիշ տիր : իշպու էմը՝ Սօֆիատաքի Եուլան գօնսօլուա տախի վէ. իլիմիշ տիր : Մուլալիլլէ գօնս. լուր՝ թէվգիթ օլընտան Եուլանլըլա. ընը սէրպէթ պըրաղըլմասընը թալէպ իտէճէք տիր : Պուլտան պաշգա Եուլան հիւքիւմէթի՝ Ա. թիլապաքի Պուլկար բօլիթիգա մէմուրը Մ. Տիլիթրօֆա տախի պու պապտէ բրթթէսթ իթմիշ տիր :

ԻԼԱՆ

Տէնիլ պանեօրնա կիտէն Եօլ. տա վէ պէօլիւք պէլէտիլլէ պաղ. չէսինին գարշըսընտա պուլընտան Հաճի Բանագօնըն 5 նումէրօ մէյ. հանէ-ֆապրիգալը պաղլէսի իլէ պէրապէր իճարա վէրիլլէք տիր : իսթիճար իթմէկէ թալէպի պու. լուրընլար սահալինէ միւրաճաթ իթմիլլէր :

1—6

ՆՈՐ

ԵՐԳԱՐԱՆ

ԿԱՍ

ՄՐՄՈՒՆՁ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Կը ճախուշի «Իրաւունք»ի խրմ. բաղրասուներ :

Գիւն 1 Ֆրանգ

Отговорникъ Ю. Н. Пикаревъ
Печатница "Взаимность"—Варна